

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

รัฐบาลได้มีนโยบายในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้น เพื่อต้องการกระตุ้นเศรษฐกิจที่ตกต่ำโดยเฉพาะในชนบทซึ่งเป็นรากฐานของประเทศ โดยรัฐบาลจะจัดสรรเงินกองทุนให้แก่หมู่บ้านต่าง ๆ หมู่บ้านละไม่เกินหนึ่งล้านบาท

การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนได้ใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการลงทุนสร้างอาชีพเสริมและสร้างรายได้ ทั้งชุมชนสามารถที่จะคิดดำเนินการและบริหารจัดการกองทุนที่ได้รับการจัดสรรเองด้วยการเลือกตั้ง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมืองขึ้น เพื่อทำหน้าที่ดูแลเงินกองทุนที่ได้รับให้เกิดประโยชน์อย่างทั่วถึง มีความโปร่งใส และยุติธรรม นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้าน และเสริมสร้างความเข้มแข็งทางสังคมและเศรษฐกิจของหมู่บ้าน

นโยบายกองทุนหมู่บ้านจะประสบผลสำเร็จได้ ต้องประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการคือ

1. ความพร้อมของหมู่บ้าน ของคนและครัวเรือน การควบคุมดูแลกันเอง ตลอดจนประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนสังคมของหมู่บ้าน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนอาชีพ กองทุนสวัสดิการ เป็นต้น
2. การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ในส่วนที่เป็นเงินอุดหนุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กับกองทุนทางสังคมของชุมชน และกองทุนที่หน่วยงาน ราชการ จัดตั้งขึ้น เพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการให้สอดคล้องและเกื้อกูลกัน
3. การปฏิรูประบบราชการแผ่นดินตามแนวทางให้หมู่บ้านหรือชุมชนเมือง เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา การพัฒนาเป็นของหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและการจัดการกองทุน
4. การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ

สำหรับผลกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในอนาคตจะทำให้เกิดการจัดระบบข้อมูล การประมวลผลและวิเคราะห์ต้นทุน (เงินทุนประเภทต่าง ๆ) เพื่อการจัดการทรัพยากร และความพร้อมด้านอื่น ๆ ในหมู่บ้านจะมีความชัดเจนขึ้น อีกทั้งการรวมกลุ่ม เครือข่ายองค์กรชุมชน มีการกำหนด

ทิศทางร่วมกัน จะมีความชัดเจนแข็งแกร่งมากขึ้น ก่อให้เกิดความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของกองทุนประเภทต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้ว ชุมชนจะสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น

ในด้านการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน นอกเหนือจากความรู้ความสามารถในการจัดการทางธุรกิจแล้ว สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือความโปร่งใสของคณะกรรมการกองทุนของแต่ละหมู่บ้าน เพื่อเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความชัดเจน สามารถตรวจสอบได้ ก่อให้เกิดความเชื่อถือไว้วางใจจากสมาชิก การจัดทำบัญชีจึงมีส่วนสำคัญเพื่อเป็นเครื่องมือในการพิสูจน์ความถูกต้องโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ ทั้งยังเป็นมาตรฐานในการชี้วัดศักยภาพของกองทุนเพื่อประเมินผล สามารถนำมาบริหารจัดการประเมินสถานการณ์ในอนาคตของกองทุน ทำให้วางแผนในอนาคตได้อย่างถูกต้องชัดเจน ผู้ทำการศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึง แนวปฏิบัติทางบัญชีสำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยใช้กรณีศึกษาหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมด 14 หมู่บ้าน และ 1 ชุมชนเมือง เนื่องจากเป็นเรื่องใหม่ซึ่งอาจทำให้มีปัญหาในการตีความและการทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติ ดังนั้นจึงค้นคว้าแบบอิสระในเรื่องนี้ เพื่อที่จะช่วยให้ผู้ที่ต้องการจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีความรู้ความเข้าใจ สามารถจัดทำบัญชีได้อย่างถูกต้อง และสามารถนำเสนอข้อมูลให้แก่ผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. ศึกษาแนวปฏิบัติทางบัญชีสำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาถึงการจัดตั้งและการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งแนวปฏิบัติทางบัญชีและการตรวจสอบ โดยใช้กรณีศึกษาคือหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วย 14 หมู่บ้าน และ 1 ชุมชนเมือง ดังนี้

1. หมู่บ้านเชิงดอย หมู่ที่ 1 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. หมู่บ้านห้วยแก้ว หมู่ที่ 2 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
3. หมู่บ้านกองบิน41 หมู่ที่ 3 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
4. หมู่บ้านห้วยทราย หมู่ที่ 4 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
5. หมู่บ้านไร่เปิง หมู่ที่ 5 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

6. หมู่บ้านโป่งน้อย หมู่ที่ 6 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
7. หมู่บ้านต้นตอก หมู่ที่ 7 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
8. หมู่บ้านหลังห้า หมู่ที่ 8 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
9. หมู่บ้านคอยสุเทพ หมู่ที่ 9 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
10. หมู่บ้านอุโมงค์ หมู่ที่ 10 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
11. หมู่บ้านคอยปุย หมู่ที่ 11 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
12. หมู่บ้านกุฟิงค์ หมู่ที่ 12 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
13. หมู่บ้านสันลมจอย หมู่ที่ 13 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
14. หมู่บ้านใหม่หลังมอ หมู่ที่ 14 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
15. ชุมชนสวนดอก เทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

วิธีการศึกษา

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

โดยการสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. พัฒนาการอำเภอเมืองเชียงใหม่	จำนวน	1 คน
2. เจ้าหน้าที่ธนาคารออมสินสาขามหาวิทยาลัยเชียงใหม่	จำนวน	1 คน
3. ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	15 คน

รวมทั้งการสังเกตการณ์เกี่ยวกับการการจัดตั้งและดำเนินงาน และการเก็บรวบรวม

ข้อมูลทางบัญชีจากหมู่บ้านและชุมชนต่าง ๆ ที่ใช้เป็นกรณีศึกษา

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

โดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน เอกสารและคู่มือปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คู่มือการจัดทำบัญชีและรายงานสำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตลอดจนการค้นคว้าข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

นิยามศัพท์

นิยามศัพท์ที่สำคัญในการค้นคว้าโดยอิสระนี้¹ ได้แก่

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดให้เป็นหมู่บ้านตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544

“หมู่บ้าน” หมายความว่า หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

“ชุมชนเมือง” หมายความว่า ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาล ในเขตการปกครองท้องที่พิเศษและชุมชนอื่น ทั้งนี้ การจะกำหนดว่าชุมชนใดเป็นชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบแนวปฏิบัติทางบัญชีสำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ทราบการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ว่าการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหรือไม่
3. ทราบแนวทางให้แก่ผู้ที่สนใจสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้

¹ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544 และ ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544”, (กรุงเทพฯ:สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2544), หน้า 2.